

สรุปถอดบทเรียนการพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในกลุ่มเด็กวัยเรียน

ปี 2562 : ด้านสุขภาพช่องปาก (เครือข่ายโรงเรียนเด็กไทยฟันดี)

เครือข่ายโรงเรียนเด็กไทยฟันดีที่มาร่วมถอดบทเรียน วันที่ 4 - 5 มิ.ย. 2562 จำนวนทั้งหมด 5 เครือข่าย ได้แก่ 1. เครือข่ายเด็กแม่พริกฟันดี 2. เครือข่ายเมืองพระยาพิชัยร่วมใจเพื่อเด็กไทยฟันดี ยุค 4.0 3. เครือข่าย Beautiful Smile วัยใส คลองเขื่อน 4. เครือข่ายโรงเรียนเด็กไทยฟันดีตำบลทรายมูล-หนองกุง-วังชัย อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น และ 5. เครือข่ายสพป.ระนอง ผู้เข้าร่วมถอดบทเรียนประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ ทันตบุคลากรทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล จำนวน 11 คน

จุดเริ่มต้น/ที่มาของการดำเนินโครงการเครือข่ายโรงเรียนเด็กไทยฟันดี

เริ่มจากทันตบุคลากรเห็นความสำคัญของการทำงานส่งเสริมป้องกัน และพยายามแก้ไขปัญหาโรคในช่องปากของนักเรียน มีการค้นข้อมูลปัญหาสุขภาพช่องปากแก่โรงเรียน โรงเรียนจึงเห็นความสำคัญของปัญหาสุขภาพช่องปาก และหาทางแก้ไขปัญหาาร่วมกันระหว่างครูและทันตบุคลากร และระหว่างโรงเรียนในเครือข่ายโรงเรียนบางแห่งต่อยอดจากโครงการสุขภาพในโรงเรียนที่ดำเนินการอยู่แล้ว และบางแห่งก็มาจากนโยบายจากต้นสังกัด เช่น สสจ. สพป.

กระบวนการดำเนินโครงการเครือข่ายโรงเรียนเด็กไทยฟันดี

เริ่มจากโรงเรียนกำหนดนโยบายในเรื่องการบริโภคอาหารที่ดีต่อสุขภาพ ลดอาหาร/เครื่องดื่ม/ขนมที่มีรสหวาน กำหนดนโยบายการดูแลสุขภาพช่องปากในโรงเรียนรวมทั้งเชื่อมโยงไปสู่ผู้ปกครองในชุมชน และประสานส่งต่อการรับบริการทันตกรรม

- กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากในโรงเรียน ได้แก่
  - กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และบูรณาการในหลักสูตร
  - กิจกรรมระบบเฝ้าระวังทันตสุขภาพ
    - ในการตรวจสุขภาพช่องปาก ค้นข้อมูลสุขภาพ และส่งต่อการรักษา
    - การเฝ้าระวังการบริโภค
    - การเฝ้าระวังพฤติกรรมทำความสะอาดช่องปาก
  - การจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการอาหารและเครื่องดื่มที่เสี่ยงต่อโรคฟันผุ และการจัดการสิ่งแวดล้อมในการส่งเสริมการแปรงฟัน
  - การสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชนในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กนักเรียน
  - การส่งต่อและดูแลให้นักเรียนได้เข้ารับบริการทันตกรรม

สิ่งที่ภาคภูมิใจในการทำงาน

- เด็กมีสุขภาพช่องปากดีขึ้น ส่งผลให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น
- งานสำเร็จ ทำให้มีกำลังใจในการพัฒนางานอื่นต่อไป
- การทำงานเป็นทีม ได้ร่วมมือกันดำเนินการแก้ไขปัญหา
- ได้เชื่อมโยงการทำงานสู่ ครอบครัว ชุมชน

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

- คุณครูเห็นความสำคัญของงานและทำงานต่อเนื่อง ร่วมกับทันตบุคลากรมีการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง
- ผู้บริหารเห็นความสำคัญในเรื่องของสุขภาพ และเห็นประโยชน์ของการทำงานเพื่อเด็ก รวมทั้งมีนโยบายที่ชัดเจน จากต้นสังกัด
- ชุมชนให้ความร่วมมือ สนใจปัญหาสุขภาพช่องปาก ผู้ปกครองเห็นประโยชน์ในการดูแลสุขภาพเด็ก
- มีแหล่งงบประมาณสนับสนุนต่อเนื่อง เช่น งบประมาณจากอปท. โรงเรียน สถานบริการสาธารณสุข ชุมชน
- เด็กมีวินัยในการดูแลสุขภาพช่องปาก ผ่านการดำเนินกิจกรรมเครือข่ายโรงเรียนเด็กไทยฟันดี

ปัญหา/อุปสรรค

1. ความพร้อมของเครือข่ายโรงเรียนไม่เท่ากัน เช่น บุคลากร วัฒนธรรมองค์กร

แนวทางแก้ไข

1. กำหนดเป้าหมายร่วม โดยวัตถุประสงค์ วิธีการต้องชัดเจน
  2. มีพันธะสัญญา (MOU) ร่วมกัน
  3. มีการนิเทศ ติดตาม เยี่ยมเสริมพลัง
  4. มีที่ปรึกษาช่วยเหลือกันในเครือข่าย
  5. จัดเวทีแลกเปลี่ยนการดำเนินกิจกรรม
2. สิ่งแวดล้อมด้านอาหารเสี่ยงต่อโรคฟันผุ

แนวทางแก้ไข

1. สร้างกระแสลดการบริโภคหวานในชุมชนและโรงเรียน
2. ทำงานแบบสหวิชาชีพ ร่วมกับทุกภาคส่วน

ข้อเสนอในการพัฒนา/แนวทางการขับเคลื่อน ต่อเนื่อง ต่อยอด ขยายพื้นที่

จากข้อมูลผลการสำรวจพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ปี 2560 ในเด็กอายุ 12 ปี พบว่า เด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านทันตสุขภาพเพียง ร้อยละ 21.2 โดยเด็กแปรงฟันอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง ร้อยละ 54.2 แปรงฟันก่อนนอน ร้อยละ 54.9 แปรงฟันนาน 2 นาที ขึ้นไป ร้อยละ 62.5 การพัฒนาความรู้และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านทันตสุขภาพจึงมีเป้าหมายให้ เด็กวัยเรียนมีพฤติกรรมแปรงฟัน 222 เพิ่มขึ้น และเด็กวัยเรียนมีทักษะการแปรงฟันที่มีคุณภาพ รวมทั้งพัฒนาระบบการแปรงฟันคุณภาพในโรงเรียน โดยมีข้อเสนอในการพัฒนาและแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

- ผลักดันให้เกิดนโยบายการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพจากต้นสังกัด ทำให้การขยายพื้นที่ทำได้ง่ายขึ้น
- มีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน และจัดตั้งทีมงานที่สามารถดำเนินกิจกรรมและทีมกำกับติดตามที่ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
- ทันตบุคลากรลงพื้นที่ในการสนับสนุนด้านวิชาการ กระตุ้น ติดตามอย่างต่อเนื่อง และคืนข้อมูลเพื่อวางแผนการดำเนินกิจกรรมร่วมกับโรงเรียน
- การทำงานต่อเนื่องของทุกภาคีเครือข่ายในโรงเรียน เกิดการสนับสนุน เอื้อเพื่อทรัพยากรร่วมกัน บูรณาการการเรียนการสอนด้านสุขภาพช่องปากในทุกระดับชั้น เพื่อให้เด็กมีทักษะชีวิตในการดูแลสุขภาพช่องปาก
- จัดกิจกรรมกระตุ้นการทำงานเครือข่ายเป็นระยะทั้งในระดับอำเภอ จังหวัด เขตและประเทศ เช่น การจัดประกวดนวัตกรรม การประเมินผลรับรองเครือข่ายในระดับต่างๆ
- กระตุ้นท้องถิ่นให้เห็นความสำคัญของการดูแลสุขภาพช่องปากเชิงรุก เช่น ขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชนโดยอสม.
- พัฒนาต่อยอดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากสู่โรงเรียนระดับมัธยม

